

Handläggare: Monica Fredriksson
Telefon: 508 09 032

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Förslag till riktlinjer för uttag av tillsynsavgifter avseende folköl och tobak - svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Margareta Forsslund
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag om reviderade riktlinjer för tillsynsavgifter avseende folköls- och tobaks-tillsynen i Stockholm. Förvaltningen är i stort positiv till förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom planeringsavdelningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder med anledning av ett förslag om reviderade riktlinjer för tillsynsavgifter avseende folköls- och tobakstillsynen i Stockholm. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 31 januari. Remissen bifogas.

Sammanfattning av remissen

Enligt alkohollagen har kommunen skyldighet att bedriva tillsyn av folköls- och tobaksförsäljning. Tillsynen flyttades 1 januari 2002 respektive 1 januari 2003 från socialtjänstnämnden till stadsdelsnämnderna. I samband med detta antogs riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen. Vid överflytten av tillsynen fastställdes tillsynsavgiften till 1 000 kronor för folköl, 800 kronor för tobak och om näringsidkaren sålde både folköl och tobak till 1 500 kronor. Tillsynsavgiften har sedan dess inte förändrats. Intäkterna från försäljningsställena (tillsynsavgiften) är till för att täcka nämndernas kostnader för tillsynen.

Socialtjänstförvaltningen konstaterade 2005 att det efterfrågas uppgifter kring försäljningsställena som avser hela staden. Bland annat kräver den centrala tillsynsmyndigheten uppgifter kring antalet försäljningsställena m.m. Mot bakgrund av bland annat detta har ett ärendehanteringssystem som kallas OL2 tagits fram. Med OL2 finns förutsättningar att få fram efterfrågad statistik samtidigt som programmet ger ett administrativt stöd i utredningsarbetet. Införandet av programmet har skett i samråd med stadsledningskontoret (SLK) och beslut har fattats i kommunfullmäktige om att stadsdelsförvaltningarna ska använda programmet.

Tillsynsavgiften och kostnader

Enligt stadens riktlinjer för folköls- och tobakstillsynen ska minst ett tillsynsbesök genomföras årligen per försäljningsställe. Utöver detta ska minst ett provköp genomföras för folköl och tobak per försäljningsställe och år. Provköpen ingår i en tillsynsomgång som kallas inköpsstudie, vilket innebär att 18-åriga ungdomar gör provköp av folköl och/eller tobak utan att visa legitimation. Får ungdomarna köpa tobaksvara eller folköl utan att visa legitimation gör stadsdelsförvaltningen ett återköp omedelbart. I lagen finns ett krav på att den som säljer folköl och/eller tobak ska förvissa sig om kundens ålder. Upprepad försäljning utan att begära legitimation i samband med inköpsstudier kan leda till ett administrativt ingripande.

Ingen avgiftsjustering har skett sedan stadsdelsförvaltningarna övertog verksamheterna för över 5 år sedan. Med hänsyn till de kostnader som finns för tillsynen anser socialtjänstnämnden att avgifterna behöver höjas till 1 500 kronor för dem som säljer folköl eller tobak. Kostnaden blir per försäljningsslag. Säljer näringsidkaren både folköl och tobak bör dock beloppet reduceras till totalt 2 000 kronor. Detta eftersom kostnaden blir lägre för tillsynsbesök och fakturering. Tillsynsavgiften bör tas ut lika för samtliga försäljningsställen. I princip är kostnaderna förhållandevis lika oavsett om butiken har en hög eller låg omsättning, eller om butiken har en eller fler kassor. Att ha en differentierad tillsynsavgift (där till exempel en större butik skulle få betala en högre tillsynsavgift) riskerar att medföra gränsdragningsproblem. Administrationen vid fakturering riskerar dessutom att bli mer omfattande.

Stadsövergripande kostnader

Socialtjänstnämnden föreslår att vissa stadsövergripande kostnader täcks av den höjda tillsynsavgiften. Gemensamma kostnader för ärendestödet OL2, utskick av informationsbrev (informationsfolder och dekal), utbildning för näringsidkare och dennes personal samt tillsynskostnader för inköpskontrollanterna skulle kunna täckas av den höjda avgiften. De övergripande kostnaderna beräknas uppgå till omkring 375 000 kronor/år. Denna kostnad fördelas på respektive stadsdelsnämnd av socialtjänstförvaltningen. Kostnaden fördelas utifrån hur många försäljningsställen som finns i respektive stadsdelsnämndsområde. Socialtjänstförvaltningens debitering sker årligen under mars månad.

I statistikrapport 2006 för folköls- och tobakstillsynen finns noterat att samtliga stadsdelsförvaltningar inte utfört sin tillsyn 2006. Detta gäller både inköpsstudier och tillsynsbesök. Tillsynsavgiften har ändå fakturerats näringsidkaren. Tidpunkten för uttag av tillsynsavgiften har varit olika i stadsdelsförvaltningarna. Det har varit svårt att uppfatta om tillsynsavgiften tagits ut i förväg eller om det är en avgift som tagits ut i efterhand. Socialtjänstnämnden anser inte att det är rimligt att tillsynsavgifterna tas ut på olika sätt och under olika perioder av stadsdelsförvaltningarna.

Central fakturering av tillsynsavgifter

Mot bakgrund av detta menar socialtjänstnämnden att staden bör överväga om fakturering av tillsynsavgifterna på sikt bör ske centralt i Stockholm. På detta sätt kommer samtliga försäljningsställen att behandlas lika och debiteringen sker vid ett bestämt tillfälle varje år. Administrationen blir på detta sätt minimal jämfört med att varje stadsdelsförvaltning debiterar avgiften.

Debiteringen föreslås ske årligen sista veckan i februari. För nya butiker bör gälla att tillsynsavgiften tas ut till fullo om anmälan inkommer under året fram till och med juni. Därefter reduceras tillsynsavgiften till hälften.

Med en gemensam faktureringstid följer att eventuella betalningspåminnelser och inkassokrav kommer att behandlas lika i staden och ligga lika i tiden för samtliga näringsidkare.

Lokala tillsynsplaner

Socialtjänstnämnden anser vidare att det är rimligt att varje stadsdelsförvaltning upprättar en tillsynsplan för det aktuella året innan fakturering sker. Av tillsynsplanen ska framgå när inköpsstudier och tillsynsbesök planeras att genomföras under året. I anslutning till varje inköpsstudie ska tid avsättas för att registrera uppgifter i OL2 och skicka ut information om resultaten. Ambitionen bör vara att uppgifterna finns inne i OL2 senast en vecka efter genomförd tillsyn.

Tillsynsplanen är också viktig för att kunna bilda sig en uppfattning om vilka resurser som krävs, bl.a. med hänsyn till att antalet inköpskontrollanter är begränsade och därmed behöver fördelas över året.

Centralt ansvar för folköls- och tobakstillsynen

Vidare vill socialtjänstnämnden väcka frågan om ansvaret för folköls- och tobakstillsynen borde överföras till socialtjänstnämnden. Detta i syfte att öka förutsättningarna för en likvärdig och rättssäker handläggning av frågorna samt sannolikt också en mer kostnadseffektiv verksamhet. En försiktig bedömning är att förvaltningen skulle klara åtagandet till en kostnad som ligger väl inom ramen för tillsynsavgifterna. Folköls- och tobakstillsynen utgår från alkohollagen och tobakslagen och har därmed påtagliga beröringspunkter med tillståndsutskottets ansvarsområde.

Gränsdragningsproblem i tillsynen

Enligt alkohollagen ska försäljare av folköl anmäla försäljningen till den kommun där försäljningsstället är beläget. I Stockholms kommun anmäler man försäljning av folköl/tobak till 14 olika stadsdelsförvaltningar. Samtidigt finns det försäljningsställen som inte är belägna i Stockholm men som ändå hör till Stockholm.

Av 6 kap. 1 a § (servering) och 5 kap. 6 § (detaljhandel) alkohollagen (AL) framgår att försäljning av folköl kan ske på transportmedel. I och med att folkölsförsäljning på tåg inte kan anmälas till samtliga kommuner längst en sträcka ska anmälan istället göras där bolaget har sitt säte. Om bolaget har säte i Stockholm eller utomlands ska

försäljningsstället omfattas av Stockholms stads tillsyn (7 kap. 21 § AL jmf 7 kap. 12 § AL). För att tillsynen i dessa fall ska vara någorlunda effektiv behöver resurserna koncentreras. Det skapar även en tydlighet för näringsidkaren om var anmälan ska lämnas in och vilka som utför tillsynen. Av ovan framgår att det kan uppstå gränsdragningsproblem till vilken stadsdelnämnd ett försäljningsställe tillhör.

Motsvarande gränsdragningsproblem föreligger vad gäller tobak. Försäljningsstället har ingen naturlig anknytning till en stadsdelsförvaltning. För tobaksförsäljningen finns det även olika Internetaktörer som säljer tobak till konsumenter i Stockholm. Om en anmälan inkommer som rör Internetförsäljning eller försäljning på transportmedel där Stockholm är tillsynsmyndighet bör tillsynen utövas av socialtjänstnämnden.

Socialtjänstnämndens förslag till riktlinjer

- Tillsynsavgiften ska debiteras en gång per försäljningsställe och år.
- Senast sista februari ska tillsynsavgiften faktureras försäljningsstället.
- För de övergripande kostnaderna i staden debiterar socialtjänstförvaltningen respektive stadsdelnämnd. Debiteringen sker årligen under mars månad. Fördelningen sker efter antal försäljningsställen som finns registrerade i OL2. Med övergripande kostnader avses ärendestödet OL2, omkostnader för utskick och tryckning av material, utbildning för handlare med personal samt rekrytering och administration av inköpskontrollanterna.
- Senast i samband med fakturering ska varje stadsdelnämnd ha upprättat en tillsynsplanering för året.
- Om ett nytt försäljningsställe tillkommer ska debitering ske med full avgift fram till och med juni. Om ett försäljningsställe tillkommer från den 1 juli debiteras hälften av tillsynsavgiften.
- Inga avbetalningsplaner medges på tillsynsavgiften.
- Att debitering av tillsynsavgift skett ska läggas in som en händelse i OL2.
- Att påminnelse gått ut till ett försäljningsställe ska läggas in som en händelse i OL2.
- Att inkassokrav gått ut till ett försäljningsställe ska läggas in som en händelse i OL2.

- Stadsdelsnämnderna ansvarar för att uppgifter om debitering läggs in som händelser i OL2.
- Om försäljningsstället fysiskt inte ligger i en stadsdelsnämnds geografiska område svarar socialtjänstnämnden för tillsynen och debiteringen av försäljningsstället.
- Anmälan om försäljning av tobak och/eller folköl ska läggas in i OL2 senast inom en vecka från att den kommit in till stadsdelsförvaltningen. Inom en vecka ska även uppgifter om tillsynen och fakturering vara inlagda i systemet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är i stort positiv till förslaget. Det är viktigt med samsyn och ett mer enhetligt arbete, varför det är bra att riktlinjerna ses över kontinuerligt i samverkan med stadsdelsförvaltningarna.

Höjningen av tillsynsavgiften är skälig och rimlig med tanke på att den varit oförändrad sedan 2003 och med hänsyn till att dagens avgift inte ger full kostnadstäckning för tillsynsarbetet. I och med höjningen av avgiften blir det än viktigare att alla förvaltningar lever upp till riktlinjerna för tillsynsarbetet.

Förvaltningen instämmer i förslaget om att tillsynsavgifter bör tas ut lika för samtliga försäljningsställen. Insatserna är lika stora för förvaltningen oavsett om butiken är stor eller liten. Att ha en differentierad tillsynsavgift skulle därutöver sannolikt medföra gränsdragningsproblem och mer administration vid faktureringen. Vidare är förvaltningen positiv till att vissa stadsövergripande kostnader täcks av den höjda tillsynsavgiften.

Förvaltningen delar också uppfattningen att staden bör överväga om fakturering av tillsynsavgifterna på sikt ska ske centralt, då detta skulle innebära att samtliga försäljningsställen behandlas lika och att debiteringen sker vid ett bestämt tillfälle varje år.

Vidare är förvaltningen positiv till förslaget om att varje stadsdelsförvaltning ska upprätta en tillsynsplan för det aktuella året innan fakturering sker. En tillsynsplan underlättar såväl planering och uppföljning som resursfördelning. Tillsynsplanerna bör kommuniceras med socialtjänstförvaltningen för att underlätta planeringen för rekrytering av de ungdomar som deltar i inköpsstudierna, så att studierna kan spridas mer jämnt över året.

Vad gäller försäljning av tobak och folköl via Internet eller på transportmedel, där Stockholm är tillsynsmyndighet, instämmer förvaltningen i att tillsynen bör utövas via socialtjänstnämnden, då det underlättar hanteringen för samtliga inblandade parter.

Förvaltningen delar också synpunkten att tillsynsavgiften ska debiteras senast den sista februari och att uppgifter om försäljning av tobak och/eller folköl samt uppgifter om tillsyn och fakturering bör läggas in i OL2 senast inom en vecka. Det är angeläget att det praktiska tillsynsarbetet är i balans med det administrativa arbetet, för att säkerställa myndighetsutövningen och trovärdigheten gentemot näringsidkaren.

Vad gäller förslaget om att registrera som en "händelse" i OL2 då debitering av tillsynsavgift skett, samt då påminnelse eller inkassokrav gått ut till ett försäljningsställe, instämmer förvaltningen. Det kräver dock smidigare praktiska lösningar än idag. För att förslaget ska fungera i praktiken bör ärendehanteringssystemet OL2 utvecklas så att det kan kommunicera bättre med ekonomisystemet Agresso.

Socialtjänstnämnden väcker också frågan om huruvida ansvaret för folköls- och tobakstillsynen borde överföras till socialtjänstnämnden. Stadsdelsförvaltningen anser att det finns fördelar med detta, då det skulle innebära en större likvärdighet och samsyn, samt en tydligare överblickbarhet. Det skulle också underlätta en mer enhetlig uppföljning.

Slutligen vill förvaltningen framhålla vikten av det stöd och den handledning som erhållits från socialtjänstförvaltningen. De centrala insatser som socialtjänstförvaltningen står för i form av utskick, materialframställning och kontakter med branschorganisationerna är ovärderliga.

Bilaga

Tjänsteutlåtande från socialtjänstförvaltningen avseende riktlinjer för uttag av tillsynsavgifter.